

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Iustitia Et Iure ceterisque Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Vtrum Iustitia particularis rectè dividatur in Distributivam & Commutativam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

(quæ Aristoteles tribuit Iustitiæ legali) quia omnes virtutes inserit, insertasque custodit.

Tertio, Rectè dici potest virtus vniuersa; quatenus inclinatur ad omnium virtutum functionem & materiam.

Quarto, Hæc virtus respicit alterum, id est, Superiorem; cuius legibus obedit, & bonum commune, quod consistit in legum custodia.

Denique Aristoteles nusquam alibi de obedientia agit; quali eam hic satis insinuauerit. In eadem sententiam apertè inclinatur D. Thomas quæst. 120. art. 2. ad 1.

DUBITATIO IV.

Vtrum Iustitia particularis rectè diuidatur in Distributiuam & Commutatiuam.

D. Thom. q. 61. art. 1.

Respondeo, Dico Primò, Rectè ita diuidi. Probat ex Aristotele 5. Ethic. cap. 2. vbi duas ponit Iustitiæ partes. quarum altera dirigitur in distributionibus, altera in commutationibus. Eadem est sententia communis Theologorum & Philosophorum. Sed difficultas est quomodo hæc species distinguantur.

20
Ex triplici
habitudine
in Republ.
triplex vir-
tus Iustiti-
æ.

Dico Secundò, Rectè distingui tali consideratione. In Republica est triplex habitudo. 1. partis ad partem. 2. totius ad partes. 3. partium ad totum. Nunc, virtus quæ singulas partes disponit ad bonum totius Reipubl. est Iustitia legalis, de qua dictum est. quæ verò disponit ad partem, est Iustitia particularis. Porro ad partem est duplex habitudo, nempe totius ad partem, & partis ad partem. Virtus quæ dirigit partem ad partem (i. ciuem ad ciuem) vt constituatur æqualitas inter ciues in actionibus, quibus inter se communicant, dicitur Iustitia commutatiua. quæ verò dirigit totum seu congregationem ad partes, in distribuendis per ciues rebus communibus, officijs, & oneribus, iuxta proportionem inter ipsos repertam, dicitur Iustitia distributiua. Hæc propriè & principaliter residet in Principe vel Magistratu, ad quem pertinet huiusmodi distributiones; in priuatis secundario, quatenus eos disponit vt iustam distributionem ament, eaq. legitimè facta acquiescant. Colliguntur hæc ex D. Thoma q. 61. a. 1.

21
Distinctio
Iustitiæ co-
munitatis
& distribu-
tiue.

Itaque distinguuntur hæc duæ species, Primò, quòd Iustitia commutatiua disponat priuarum hominum ad priuatum, vel eos qui se instar priuatorum habent. Iustitia distributiua, communitatem, vel eum qui communitatem representat, ad priuatum. Secundò, quòd illa dirigit commutationes, hæc distributiones. Tertio, quòd illa spectet conditionem rei alterius, vt ei reddat æquale: hæc conditionem persone, (vt sitne dives an pauper: nobilis an ignobilis: doctus an indoctus: idoneus ad officium an ineptus) vt secundum proportionem illarum conditionum fiat distributio. Quarto, finis intrinsecus: illius est, constituere æqualitatem inter datum & acceptum: huius finis est constituere æqualitatem inter proportionem & proportionem, vt eadem sit proportio inter res quæ distribuuntur, quæ est inter condiciones personarum quibus fit distributio; v. g. est aliquid dif-

tribuendum secundum dignitatem personarum: si is cuius dignitas est vt duo, accipiat 3. aureos; is cuius dignitas est vt quatuor, accipiet 6. cuius vt octo, accipiet 12. &c. Vide Aristotelem lib. 5. Eth. cap. 3. & 4. Hinc patet, quando militi datur stipendium, vel operarijs publicis merces à Republica, pro cuiusque merito, non dari per Iustitiæ distributiua, sed per commutatiua: quia non spectatur conditio personarum, sed operarum quas præstiterunt; & nihil aliud intenditur quàm vt in singulis constituatur æqualitas rei ad rem, scilicet mercedis ad operas. Vnde Respubl. non comparatur tunc ad illos vt totum ad partem: sed vt pars ad partem, vt cuius ad ciuem: subit enim rationem vnius personæ conducentis operas singulorum.

22
Respub. sol-
uens stipen-
dia militi,
vultur Ius-
titiæ com-
mutatiua.

Dices, Cùm sit distributio bonorum communium secundum condiciones personarum, videtur etiam fieri per Iustitiæ commutatiua, & solum per accidens videtur resultare illa proportionum similitudo inter multos, cuius signum est, quòd si distributor aliquem fraudaret minus dando quàm postulabat eius conditio, faceret ei iniuriam; quàm tenetur sarcire per legem Iustitiæ commutatiua, vt docet D. Thom. q. 62. a. 1. ad 3. Hæc ergo erat violata.

Omissis varijs solutionibus Respondeo, Proportionum similitudinem seu æqualitatem non resultare per accidens, sed esse primario intentam à Iustitia distributiua, tanquam finem intrinsecum; sicut æquatio rerum primario intentam est à Iustitia commutatiua. Tamen interdum Iustitia distributiua in sua functione includit commutatiua, nempe quando fit distributio rerum, quæ stricto iure debentur, iuxta personarum conditionem, vt si quis relinquat centum aureos distribuendos studiosis alicuius Collegij pro cuiusque inopia, vel eruditione; Præses distributor, lege Iustitiæ commutatiua obligatur erga singulos; quamuis erga omnes teneatur seruare formam Iustitiæ distributiua, vt sit ea proportio elemosinæ ad elemosinam, quæ est inopiæ ad inopiam. vnde si alicui pauperiori minus dederit, tenebitur ex Iustitia commutatiua ei restituere ad iustam proportionem, non secus ac si donator ei an particulam reliquisset, v. g. 20. aureos, & Præses solum dedisset 5. hoc ipso enim quo donator vult talem proportionem fieri rectè seruari, singulis implicite assignat certam summam, iuxta proportionem inopiæ, quæ singulis deberetur lege Iustitiæ commutatiua.

23
Iustitia
distributiua
interdum
includit
commutatiua.

Confir. Quia si pro vno solo fuisset facta assignatio, deberetur illi ex Iustitia commutatiua: ergo etiam deberetur quando fit pro pluribus secundum proportionem paupertatis, vel doctrine, nam æquè multum iuris quisque acquirit, ac si ipsi soli assignatio facta esset. Eadem ratio locum habet quando distribuuntur ararium commune alicuius Vniuersitatis vel Collegij in singulos pro cuiusque dignitate vel ordine, iuxta leges & consuetudines receptas. Itaque quando diuiditur aliquid stricto iure debitum, concurrunt in eodem actu Iustitia commutatiua & distributiua: distributiua, quatenus respicitur vt cuique detur secundum proportionem suæ dignitatis: commutatiua, quatenus respicitur vt cuique detur æquale iuri quod habet, quod ius ortum est ex leg. vel consuetudine, vel donantis dispositione, supposita cer-

ta certa proportione dignitatis ipsius ad dignitatem aliorum, & quod alijs tantum vel tantum datum sit. Quare minus dando quam oportet, simul violatur Iustitia vtraque: distributiva, quia non datur secundum proportionem dignitatis quam habet ad alios: commutativa, quatenus non datur equale iuri quod ipsi acquisitum est. Quando vero fit distributio rerum quæ stricto iure non debentur secundum conditionem personarum,

tunc Iustitia distributiva non includit commutativam; vt fit in distributione beneficiorum & officiorum: quæ debent quidem conferri dignioribus, non tamen ita vt ipsi Ius strictum ad illa habeant. Vnde non fit ipsis iniuria, quæ ad restitutionem obliget, et si alias conferantur: peccat tamen distributor contra Iustitiam distributivam. de quo plura infra cap. 3. 2. dubit. 2. & 3. & c. 34. dub. 13.

CAPVT SECVNDVM.

De ipso Iure in genere.

Habet 2. Dubitationes.

DVBITATIO PRIMA.

Quid sit Ius, & quodnam sit Iustitiæ obiectum.

NOTANDVM est, nomen Iuris potissimum accipi tripliciter. Primò, vt sit idem quod Iustum. Iustum autem dupliciter accipitur, secundum Aristotelem lib. 5. Ethicor. cap. 1. nempe generatim pro legitimo (& sic omne opus virtutis, quatenus consentaneum legi, dicitur Ius & Iustum) & speciatim, pro eo quod est *equale & alteri debitum*. hæc enim tria inuoluit Iustum strictè acceptum, (vt colligitur ex D. Thom. q. 80.) *equalitatem, debitum, & esse ad alterum*. sic dicitur reddere ius alteri. Secundò, vt sit idem quod *lex*, quæ est regula Iusti in genere: cumque sententia Iudicis sit etiam veluti quædam lex, (est enim lex priuata, non publica) etiam ipsa Ius dicitur. hoc modo Iudex dicitur dicere ius, & præesse Iuri dicendo: quamuis tunc possit accipi pro iusto & æquo. Tertio accipitur ius pro *legitima potestate*. Sic acceptum potest hoc modo describi, *Ius est potestas legitima ad rem aliquam obtinendam, vel ad aliquam functionem, vel quasi functionem; cuius violentia iniuriam constituit.*

1. Ius potissimum dicitur tripliciter, i. vt sit idem quod Iustum. Iustum generale, speciale.

2. Ius est lex.

3. Ius est potestas legitima.

Primò, *Est potestas*, id est, habitudo quædam ad aliquid, vnde dicitur aliquid posse. hæc autem se habet vel in modum potentia actiua; vt quando est ius ad aliquid agendum vel retinendum: vel potentia passiuæ, vt in iure quod habes vt a-laris, vt custodiaris, vt tibi seruiatur: vel potentia resistendi, vt in iure quod habes ne quis adificet tali loco; ne aperiat fenestram in tuum hortum, vel arcem; ne altius attollatur murum; ne officiat tuis luminibus.

Secundò, *Legitima*, n. à lege concessa: quia facultas quæ secundum legem non competit, non est ius, sed vis & iniuria. lex autem hanc potestatem concedens vel est diuina positiua, vt ad Sacramenta percipiendâ: vel est naturalis, vt ad vsum membrorum, ad vitam per cibum & potum sustentandam, ad matrimonium inuendum, ad vim vi propulsandam, & similia. Vel est humana, vt ad successionem hereditatis, ad præscribendam vel vfucapiendam certo tempore rem alienam, ad acquirendum, possidendum, retinendum, alienandum per varia contractuum genera. Tot

enim sunt genera iurium, quot sunt genera legum, quæ ius tribuunt: quamuis hæc diuersitas non faciat diuersitatem in ipso Iustitiæ habitu.

Hinc sequitur, hanc potestatem non esse quid physicum, sed morale dumtaxat, competens homini ex aliqua Dei vel hominum ordinatione, vel deputatione, vel concessione; sicut esse magistrum, doctorem, regem, militem.

Tertio, *Ad rem aliquam*: vt ad obtinendum rem aliquam per successionem hereditariam, per testamentum, per donationem liberalem, per contractus, per occupationem.

Quarto, *Ad functionem*: vt ad liberum vsum membrorum & rerum suarum.

Quinto, *Quasi functionem*: vt ad possessionem ciuilem & naturalem, ad retinendum dominium, statum, & conditionem in qua est.

Sextò, *Cuius violatio, &c.* quia iniuria nihil est aliud quam alieni Iuris violentia. Dicitur autem violari, non quando aliquis priuatur suo Iure; sed quando iure manente contra illud agitur. Non enim agi potest contra ius quod non est. Vnde quando quis priuatur officio, quod est Ius quoddam, non fit ei iniuria, nisi in ipso aliud Ius maneat respiciens illud officium: potest enim esse ius ad Ius, & dominium Iuris. His positis,

Dico Primò, Si Ius accipiat pro Iusto in genere, est formaliter obiectum obedientia.

Probat, quia sic idem est quod legitimum, seu lege statutum: atqui hoc est obiectum formale obedientia, quæ ideo vult & facit quia est præceptum.

Dixi formaliter; quia si legitimum accipiat materialiter, pro eo quod est lege statutum, est obiectum omnis virtutis: quia lex in omni materia virtutis aliquid statuit, vt supra cap. 1. n. 15. dictum est.

Dico Secundò, Si Ius accipiat pro Iusto speciali, quod est æquale, debitum alteri; sic est obiectum formale iustitiæ particularis. Probat, quia is peculiari ratione dicitur Iustus, qui hanc æqualitatem debitam amat, intendit & seruat: Inustus, qui eam non seruat, vt patet in contractibus. ergo hæc æqualitas quatenus debita, est